

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวร
ในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

The Implementation of The Student Support System According to The
Participation of Bovon in the Network of Chauat 3 Schools under the Office
of Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 3

ชุติกัญจน์ พลแก้ว

Chutikan Polkaew

พระครูสุเมธปริยัติคุณ

Phrakrusumetpariyattikun

เกษมา ศรีสุวรรณ

Kasama Srisuwan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus

E-mail: stud0991@pyk.ac.th

Received: 24 April 2024; Revised: 12 May 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร ในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 3) เพื่อประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร ในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกจำนวน 5 คน สันทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร ในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน และ 5) การส่งต่อ

2) แนวทางการศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 1) บ คือ สถาบันครอบครัว (บ้าน) ประกอบด้วย คนในครอบครัว ชาวบ้าน กลุ่มคนต่างๆในชุมชน 2) ว คือ สถาบันศาสนา (วัด) สถาบันศาสนา วัด องค์การศาสนาต่างๆ ในชุมชน 3) ร คือ สถาบันการศึกษา /หน่วยงานราชการ

องค์กรทางการศึกษาต่างๆ หน่วยงานภาครัฐในชุมชน รวมทั้งกลไกการบริหารราชการที่มาจากภาครัฐ ในรูปแบบอื่นๆ

3) การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: การดำเนินงาน, ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, การมีส่วนร่วมของบวร, เครือข่ายสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research are: 1) To study the operating conditions of the student care and assistance system in the Cha-uat 3 educational institution network under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3; 2) To study guidelines for operating the student care and assistance system By the participation of Bowon in the network of Cha-uat 3 educational institutions under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3, and 3) To evaluate the operating guidelines for the student care and assistance system. By the participation of Bowon in the network of Cha-uat 3 educational institutions under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office, Area 3, using qualitative research methods. Data were collected by in-depth interviews with 15 people involved, 5 people who provided insights, and 7 group discussions with experts. Data were analyzed inductively.

The research results found that :

1) Educational conditions: Operation of the student care and assistance system with the participation of Bowon. There are elements of the process of implementing the student care and support system as follows: 1) Knowing students individually 2) Screening students 3) Student development and promotion 4) Preventing and solving student problems and 5) Forwarding.

2) Guidelines for studying the operation of the student care and assistance system 1) B is family institution (House) consists of family members, villagers, various groups of people in the community; 2) W is a religious institution (temple), religious institution, temple, various religious organizations. in the community; 3) R is an educational institution/Government agencies Various educational organizations Government agencies in the community Including the mechanisms of public administration that come from the government sector. in other formats.

3) The Implementation of The Student Support System It was found to be appropriate, there is a possibility and is useful and can be used.

Keyword: The Implementation, The Student Support System, The Participation of Bovon, the Network of Educational Service Area 3

บทนำ

จากสภาพของสังคมไทยในปัจจุบัน ความเจริญทางเทคโนโลยีด้านข้อมูลข่าวสาร สภาพสังคมที่ซับซ้อน มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และก่อให้เกิดสภาวะวิกฤติที่เป็นปัญหามากมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540) ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด และโรคเอดส์ ปัญหาอาชญากรรม ก่อให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของคนทั่วไปรวมทั้งเยาวชน ซึ่งเป็นนักเรียนต้องรับผลกระทบดังกล่าวด้วย ผลกระทบเหล่านี้ส่งผลถึงตัวนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องและตอบสนองเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) ที่ว่าความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในหมวดที่ 1 มาตรา 6 และในหมวดที่ 4 มาตรา 22 แนวทางการจัดการศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพและการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งคือที่กำหนดให้ดำเนินการคือ ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีเจตนาให้รัฐมีหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือเด็กและครอบครัวให้อยู่ในสภาพที่มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตที่ดีได้รับการดูแลให้พัฒนาการตามวัย และเด็กทุกคนต้องมีหลักประกันความปลอดภัยได้รับความคุ้มครองจากผู้เกี่ยวข้อง ทั้งเด็กที่ประสบปัญหาและไม่ประสบปัญหาตามที่ระบุไว้ในหมวด 2 มาตรา 22 การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548) ซึ่งระบบการช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะพัฒนานักเรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และเป็นคนไทยยุคใหม่ที่มีสมบูรณ์แบบทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา ตลอดจนมีจิตสาธารณะเพื่อสังคม นอกจากนี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในสถานศึกษายังเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่จะดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอน วิธีการ และเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน มีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดังกล่าว โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงกำหนดนโยบายสำคัญในการให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน และดำเนินการอย่างจริงจังอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งนักเรียนทุกคนจะต้องได้รับการดูแล ช่วยเหลือ พิทักษ์ปกป้อง คุ้มครองอย่างรอบด้านด้วยกระบวนการที่ถูกต้อง เหมาะสม ทันการณ์ และได้รับการพัฒนาในทุกมิติเพื่อให้เป็นคนดีมีความสุข และปลอดภัย (กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สพพ.ชัยภูมิ เขต 3, 2561)

เครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 มีโรงเรียนทั้งสิ้น 13 โรงเรียน และมีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำนวน 5 โรงเรียน ได้เห็นความสำคัญของการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง

ซึ่งทางโรงเรียนได้คัดกรองนักเรียน ซึ่งมีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่มีแนวโน้มสูงที่จะไม่จบการศึกษา ซึ่งมีความเสี่ยงด้านครอบครัว ด้านยาเสพติด ด้านอารมณ์ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยบุคลากรในโรงเรียนทั้งผู้บริหาร ครูทุกคน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนร่วมมือร่วมใจในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีคุณภาพตามแนวทางการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน ให้มีความเท่าเทียมอย่างมีคุณภาพภายใต้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อได้ศึกษาบริบทของพื้นที่แล้วในเครือข่ายมีความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน กล่าวคือ มีการช่วยเหลือกันอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของวรินทร์ บุญยั้ง (2553) ได้กล่าวถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมและความร่วมมือไว้ว่า การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การที่บุคคลกลุ่มหนึ่งช่วยกันทำกิจกรรมอย่าง โดยอย่างหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ตลอดทุกขั้นตอน คือ ขั้นร่วมคิด ขั้นร่วมวางแผน ขั้นร่วมดำเนินการ ขั้นร่วมแก้ปัญหา และขั้นร่วมรับผลงาน และหลักการที่ใช้บ้าน วัด โรงเรียนในการขับเคลื่อนสังคม เรียกรวมว่า “หลัก บวร” ที่มีอริยา พรหมสุภา (2558) ได้กล่าวไว้ว่า “หลักการบริหารแบบบวร เป็นการลงทุนเพียงน้อยนิดแต่ให้ประโยชน์ และมากด้วยคุณค่า ไม่เพียงแต่ชุมชนและสังคม เช่น สังคมอุดมความรู้ (Knowledge Based Society) ชุมชนเข้มแข็ง (Strengthening Community) ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy and Sustainable Community) ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being Community) เท่านั้น แต่ยังส่งผลดีต่อประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนของชาติที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติต่อไปในอนาคตให้เป็นคนดี มีความรู้และมีคุณค่า”

ดังนั้น การจัดการศึกษาภายในโรงเรียนทั้งหมดนั้นมักจะเป็นไปตามผู้บริหาร โรงเรียนนั้น ๆ กำหนด ทั้งนี้หากผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชน บ้าน วัด คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานและผู้ปกครอง รวมทั้งบุคลากรภายในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัด การศึกษาของโรงเรียนได้ก็จะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนั้นดำเนินไปอย่างมี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากเหตุผลและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร ในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นต้นแบบและเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการ บริหารงานในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร ในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3
- 3) เพื่อประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร ในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวร ในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3” ผู้วิจัยได้มีรูปแบบวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1) **รูปแบบการวิจัย** ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary Investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง และขั้นตอนการนำเสนอ

2) **กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำนวน 15 รูป/คน

2.2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง เป็นการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร จำนวน 5 รูป/คน

2.3) ขั้นตอนการนำเสนอ เพื่อประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวร ผ่านการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 7 รูป/คน

3) เครื่องมือการวิจัย

3.1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สำหรับขั้นตอนการศึกษาสภาพ และขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างร่างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำร่างแบบสัมภาษณ์ที่เสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงและแก้ไข หลังจากนั้นก็นำร่างฯ ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เมื่อผ่านการตรวจสอบก็ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ จากนั้นแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 ขั้นตอน

3.2) แบบประเมินการสนทนากลุ่ม (Group discussion assessment) สำหรับขั้นตอนการนำเสนอ ผู้วิจัยจัดทำร่างแบบประเมินที่สามารถตรวจสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ผ่านการให้คำแนะนำและตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นดำเนินการแก้ไขเพื่อให้ได้ฉบับจริง หลังจากนั้นไปเก็บข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีลำดับการเก็บข้อมูล ดังนี้

4.1) ขั้นตอนแรกการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติสำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์สภาพการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากนั้นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หลังจากนั้นเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และวิเคราะห์ผลให้เสร็จเพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

4.2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ซึ่งมีกระบวนการคล้ายกับการศึกษาสภาพ โดยเพิ่มการสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร ซึ่งนำประเด็นนี้มากำหนดเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

4.3) ขั้นตอนการนำเสนอ เพื่อให้ทราบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร 3 ต่อไป ซึ่งทุกขั้นตอนสามารถบันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

5) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะเครื่องมือดังนี้

5.1) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) รวบรวมข้อมูลที่ได้โดยสังเคราะห์แยกประเด็นตามองค์ประกอบตามเนื้อหา โดยเรียบเรียงข้อมูลให้การใช้ภาษาเรียบร้อย สละสลวย อ่านเข้าใจง่าย และมีความเป็นวิชาการ

5.2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) รวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญสังเคราะห์แยกประเด็นตามองค์ประกอบตามเนื้อหาเพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร โดยเรียบเรียงข้อมูลเพื่อให้ทราบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ ซึ่งต้องใช้ภาษาที่เรียบร้อย สละสลวย อ่านเข้าใจง่าย และมีความเป็นวิชาการ

ผลการวิจัย

1) สภาพการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า 1.1) สภาพปัจจุบันการจัดดำเนินการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของสถานศึกษาสามารถจัดประเภทนักเรียนด้วยระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและให้ความดูแลช่วยเหลือตามความต้องการและจำเป็น โดยมีข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ประวัติส่วนตัว ข้อมูลด้านสุขภาพ ผ่านการเยี่ยมบ้านกรอกข้อมูลส่วนตัวเพื่อนำข้อมูลใส่ในระบบ เพื่อให้รู้สภาพตัวผู้เรียนและนำมาประกอบการดูแล เอาใจใส่นักเรียน 1.2) สภาพปัจจุบันการคัดกรองนักเรียน คือ ในบางโรงเรียนนักเรียนได้รับการคัดกรองครบทุกคนใช้ข้อมูลจากการเยี่ยมบ้านและการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนควบคู่กับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่บางโรงเรียนไม่ได้คัดกรองตามระบบแต่ครูศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนเอง ทำให้รู้จักนักเรียนได้ยังไม่ครบทุกด้าน และไม่สามารถแก้ปัญหานักเรียนได้ในบางปัญหา 1.3) สภาพปัจจุบันการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน คือ สถานศึกษาดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นพิเศษและสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพและตามความสนใจ มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดตามความถนัดและศักยภาพของนักเรียน 1.4) สภาพปัจจุบันการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน คือ สถานศึกษาดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานการณ์ปัจจุบัน มีการพูดคุยกับผู้ปกครองหาข้อตกลงร่วมกัน/ตั้งกฎกติกา/บทลงโทษที่ได้คาดหวังเพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาป้องกันและปราบปรามเพื่อไม่ให้นักเรียนประพฤติไม่เหมาะสม และ 1.5) สภาพปัจจุบันการส่งต่อของสถานศึกษา คือ สถานศึกษามีระบบการส่งต่อที่ชัดเจน การส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือในด้านการศึกษาไปยังสถานศึกษาพิเศษ

2) แนวทางศึกษาการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร ในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีขอบข่ายกระบวนการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 5 กระบวนการ ดังนี้ 2.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของ บวร

เพื่อให้ครูที่ปรึกษาเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียนและสามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม 2.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหามาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา ซึ่ง บวร คือ บ้าน จะร่วมประสานงานกับครูประจำชั้นในการคัดกรองผู้เรียน วัด จะช่วยการจัดกลุ่มนักเรียน เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรอง ซึ่งเป็นการจัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มตามพฤติกรรม 2.3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของ บวร คือบ้าน เป็นส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข สนับสนุนผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา โดยได้ให้ความสำคัญและได้ให้ความร่วมมือกับผู้เรียนในการทำกิจกรรมที่โรงเรียน จัดขึ้นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัด วัด ช่วยเหลือให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป ส่วนโรงเรียน สนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลได้เรียนรู้และพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถปรับตัวเผชิญกับปัญหาและดำรงตนให้เหมาะสมตามวัย โดยใช้รูปแบบที่หลากหลายตามสภาพและความเหมาะสม ได้แก่ การจัดกิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครองนักเรียน กิจกรรม พัฒนาผู้เรียน โครงการพิเศษต่าง ๆ 2.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของ บวร คือ บ้าน สามารถประสานงานกับโรงเรียนและครูประจำชั้น ติดตามผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางด้านการเรียนและพฤติกรรมทั้งครู ผู้ปกครอง มีการติดตามอย่างใกล้ชิด วัด ช่วยให้การช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคนรวมทั้งผู้ปกครองด้วย และโรงเรียน ดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือนักเรียน ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหาจำต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือทางการป้องกันและแก้ไขโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียน จนกลายเป็นปัญหาของสังคม โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การสื่อสารกับผู้ปกครอง กิจกรรมในชั้นเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน และ 2.5) ด้านการส่งต่อนักเรียนดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของ บวร คือ บ้านผู้ปกครองยอมรับในการคัดกรองและการส่งต่อของครู เมื่อแก้ด้วยตนเองไม่ได้ ก็จะส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยแก้ไข เช่นครูฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ควบคุมความประพฤติ จะไม่ปล่อยให้ผู้เรียนเผชิญกับปัญหาคนเดียว เพราะอาจจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่อสังคมได้ วัด แก้ไขปัญหาและการให้ความช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการแก้ไขปัญห และโรงเรียน ช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่มีปัญหา ยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วแต่นักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นหรือกรณีเด็กมีความสามารถพิเศษ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กด้อยโอกาสควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างเหมาะสมต่อไป

3) ผลการนำเสนอร่างแนวทางการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้ มีโครงสร้างตามองค์ประกอบที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะประกอบด้วย 5 กระบวนการ ดังนี้ 3.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 3.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3.3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน 3.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ครู และ 3.5) ด้านการส่งต่อนักเรียน

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร ในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่น่ามาอภิปรายดังนี้

1) สภาพการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร ในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร ในเครือข่ายสถานศึกษาประกอบไปด้วย 5 กระบวนการ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนและ 5) การส่งต่อ ซึ่งในแต่ละกระบวนการจะครอบคลุมการดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของ บวร ได้แก่ 1) สถาบันครอบครัว (บ้าน) 2) สถาบันศาสนา (วัด) และ 3) สถาบันการศึกษา (โรงเรียน) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างชัดเจน และทางโรงเรียนมีการประชุมเพื่อหาแนวทางและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นแตกต่างกันในแต่ละยะ จากผลการศึกษาในแต่ละด้านจึงเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ และมีการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งทางโรงเรียนได้สร้างเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ผ่านการทำโครงการและแผนงานตามกรอบเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎีกา พุทธิระ (2564) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง การพัฒนารูปแบบโดยกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบด้านกระบวนการหรือวิธีการได้ 6 องค์ประกอบได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันและแก้ไข 5) การส่งต่อ และ 6) การนิเทศติดตามและประเมินผลผลการใช้รูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้นในด้านประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิผล ด้านคุณค่า และด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ข้อเสนอแนะ การนำผลการวิจัยครั้งนี้เพื่อใช้ประโยชน์ควรจัดทำคู่มือครูประจำชั้นโดยใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในโรงเรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดวิระ อดิศักดิ์ (มงคล) (2565) ที่ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชน แบบมีส่วนร่วม โดยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) พบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย สภาพพึงประสงค์โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นจากเรียงลำดับค่า PNI_{modified}

2) แนวทางศึกษาการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร ในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีขอบข่ายกระบวนการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 5 กระบวนการ ดังนี้ 2.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด 2.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนในการจัดกลุ่มนักเรียน เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา 2.3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของ บวร คือบ้าน เป็นส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข สนับสนุนผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ในส่วนวัด ช่วยเหลือให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป ส่วนโรงเรียน สนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลได้เรียนรู้และพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถปรับตัวเผชิญกับปัญหาและดำรงตนให้เหมาะสมตามวัย 2.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยที่สามารถประสานงานกับโรงเรียนและครูประจำชั้นติดตามผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง วัดให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคนรวมทั้งผู้ปกครองด้วย และโรงเรียน ดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือนักเรียน ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา จำต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียน จนกลายเป็นปัญหาของสังคม และ 2.5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของ บวร คือ บ้านผู้ปกครองยอมรับในการคัดกรองและการส่งต่อของครู เมื่อแก้ด้วยตนเองไม่ได้ ก็จะส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยแก้ไข วัด แก้ไขปัญหาและการให้ความช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา และโรงเรียน ช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่มีปัญหา ยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วแต่นักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น โดยส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างเหมาะสมต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการดำเนินงานได้กำหนดให้งานแต่ละประเด็นมีขั้นตอนที่สร้างความพันธในการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร โดยอาศัยการร่วมมือกันระหว่างบ้านที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูสั่งสอนในสิ่งที่ดี ทั้งในการปฏิบัติตนต่อตนเอง ผู้อื่น และการดูแลในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาเฉพาะบุคคลและจัดอยู่ในพฤติกรรมเสี่ยง วัดหรือสถานที่ทางศาสนาเป็นการดำเนินงานในการอบรมสั่งสอนในเยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นที่พึ่งในการแก้ไขปัญหาในพฤติกรรมเสี่ยงหรือมีปัญหาด้านพฤติกรรมทางการเรียน และโรงเรียนหรือสถานศึกษาทำหน้าที่สั่งสอนความรู้ทั้งทางวิชาการ และศีลธรรม จริยธรรม เก็บข้อมูลเฉพาะบุคคลในการศึกษาผู้เรียนรายกรณี โดยใช้หลักกระบวนการในการช่วยนักเรียน และส่งต่อนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในแต่ละบุคคลนอกสถานศึกษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธิดา พงษ์สวัสดิ์ และสายสุดา เตียเจริญ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี มีแนวทาง อาทิเช่น (1) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โรงเรียนควรมีการพัฒนาจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อยและการพัฒนาปรับปรุงตนเอง (2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โรงเรียนควรมีจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และนักเรียนกลุ่มมีปัญหา (3) ด้านการส่งต่อ โรงเรียนควรชี้แจงให้กับนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนทราบถึงเหตุผลที่แท้จริงของการส่งต่อนักเรียน

3) ผลการนำเสนอร่างแนวทางการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร ในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้ โดยการมีส่วนร่วมของบวรในเครือข่ายสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 5 กระบวนการ ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนและการส่งต่อ ซึ่ง

ในแต่ละกระบวนการจะครอบคลุมการดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของ บวร ได้แก่ 1) สถาบันครอบครัว (บ้าน) 2) สถาบันศาสนา (วัด) และ 3) สถาบันการศึกษา (โรงเรียน) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าแต่ละวิธีการสามารถดำเนินการตามขั้นตอนที่เป็นรูปธรรมมีความชัดเจน และสามารถไปประกอบกับการออกแบบแผนงานหรือโครงการในแต่ละปีอย่างเหมาะสมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของชองนุชา สระสม และคณะ (2561) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัด สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลของการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานคร คือ โรงเรียนจัดการศึกษาได้มาตรฐานผ่านเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านการจัดการศึกษาและการพัฒนาบุคลากร 3) ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และ 4) ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของลู แจ็คสัน (Lou Jackson, 2024) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานมีส่วนช่วยปรับปรุงการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการใกล้ชิดกับบทบาทของผู้นำและครูมากขึ้นในการพัฒนาวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ในข้อแรกครูใหญ่และครูผู้สอนสามารถรับรู้อย่างชัดเจนว่าการพัฒนาวิชาชีพครูในการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูที่มีประสิทธิผลสูงสุดที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียน ในข้อสองพบว่า ภาวะผู้นำที่ร่วมมือกันทำให้เกิดภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล และในทางกลับกันก็มีอิทธิพลต่อการดำเนินการเรียนรู้แบบผสมผสาน นัยสำคัญที่สุดของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ก็คือการเรียนรู้แบบผสมผสานมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียน โดยครูรายงานการมีส่วนร่วมมากขึ้น และการมีส่วนร่วมของนักเรียนมากขึ้นด้วยระบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน อาจารย์ใหญ่ให้ความเห็นเห็นว่านักเรียนมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมนี้ช่วยแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมได้

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวรในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3 ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวรในเครือข่ายสถานศึกษา คือ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร ได้แก่ 1) สถาบันครอบครัว (บ้าน) 2) สถาบันศาสนา (วัด) และ 3) สถาบันการศึกษา (โรงเรียน) ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวรในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงสภาพการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ในภาพรวมสะท้อนผลให้เห็นว่า ระบบการดำเนินงานสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยมีบทบาทร่วมกับในหลายเครือข่ายซึ่งตลอดมาคณะครูอาจารย์ยังช่วยกันในการพัฒนาผู้เรียนอย่างทั่วถึงเป็นระบบตามแนวทางการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน และ 5) การส่งต่อ ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวร เป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมเริ่มจากการบ้านในการร่วมกันดำเนินการพัฒนาตัวผู้เรียนรายบุคคล เพราะบ้านเป็นสิ่งที่สำคัญของสถาบันทางสังคม ถ้าที่บ้านเอาใจใส่และร่วมมือกันในการขับเคลื่อนตัวผู้เรียนกับสถาบันอื่นๆ ก็ทำให้ผู้เรียนเก่ง ดี และมีความสุขในการดำเนินชีวิต ในขณะที่เดียวกันวัดหรือแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจทางศาสนา ก็มีส่วนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมในการอบรมสั่งสอนในผู้เรียนเป็นเยาวชนที่มีคุณภาพไม่หลงผิดไปกับสิ่งชั่วร้ายหรือสิ่งไม่ดี ตลอดจนการแก้ไขปัญหาทางสังคมอย่างมีเหตุมีผล ในสำคัญที่สุดคือ โรงเรียนหรือสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเข้าใจถึงความแตกต่างของบุคคล เลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการรับมือกับตัวผู้เรียนที่มีความถนัดและสนใจในสิ่งต่างๆ ที่แตกต่างกัน ทำให้ลดการที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ และมีความเข้มแข็งในการเลือกปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้อง และลดปัญหาทางด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของ บวร ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้คำแนะนำช่วยเหลือ และติดตามการดำเนินงานเป็นระยะ ส่งผลให้สถานศึกษาดำเนินการให้ถูกต้องเหมาะสมและเกิดขวัญกำลังใจ

1.3) สถานศึกษา ควรร่วมกันวางแผนและพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร ของสถานศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1) สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ที่นำแนวทางไปใช้ภายในสถานศึกษาควรทำความเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนนำไปใช้และดำเนินการให้ถูกต้อง

2.2) สถานศึกษาที่นำแนวทางแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวรในเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ควรติดตามและประเมินผลการนำแนวทางไปใช้

2.3) สถานศึกษาแต่ละสถานศึกษาควรจัดทำแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของ บวรในเครือข่ายสถานศึกษาตนเองโดยเฉพาะ ตามบริบทการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อนำไปปรับใช้

3) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1) ควรศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวรที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3.2) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของ บวร ของสถานศึกษา

3.3) ควรศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมโดยใช้หลักธรรมอื่น ๆ เพื่อพัฒนาให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). แนวปฏิบัติงานแนะแนวตามแผนพัฒนาการแนะแนว กระทรวงศึกษาธิการ ระยะที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ลาดพร้าว.

_____. (2548). พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

กฤษฎีกา พุทธิระ. (2564). การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรง จิตร 5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะสหวิทยาการ: มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สพป.ชัยภูมิ เขต 3. (2561). คู่มือการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. ชัยภูมิ: กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3.

นุชา สระสม และคณะ. (2561). การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัด สังกัด กรุงเทพมหานคร. วารสารบริหารการศึกษา มศว. 15(28), 62-75.

- พระครูปลัดวีระ อคฺคจิตโต (มงคล). (2565). รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนแบบมีส่วนร่วม
โดยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน). คุษฏินิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรินทร์ บุญยั้ง. (2553). การสังเคราะห์รูปแบบ กระบวนการ และเทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและ
สาธารณประโยชน์ของประเทศเกาหลีใต้. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร:
บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ และสายสุดา เตียเจริญ. (2562). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
10(2), 304-314.
- อริยา พรหมสุภา. (2558). บวร บ้าน วัด โรงเรียน องค์การแห่งการเรียนรู้ในชุมชน. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี.
- Lou Jackson. (2024). Do Blended Learning Systems Improve Student Engagement? A Closer
Look at the Role of On-Site Leadership and Teacher Professional Development.
A dissertation of doctor of education. Graduate School: Arkansas State University.